

Advies van de Hoge Raad voor Vrijwilligers (HRV) voor de parlementsleden, leden van het Adviescomité voor maatschappelijke emancipatie

Onderwerp: Moederschapsrust en vrijwilligerswerk (Doc 53 0294/001 en Doc 53 2536/001)

Datum: 13/11/2013

- Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 115 van de wet van 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, teneinde tijdens het moederschapsverlof de uitoefening van bepaalde activiteiten toe te staan (Doc 53 0294/001) <http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/53/0294/53K0294001.pdf>
- Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, teneinde tijdens het moederschapsverlof de uitoefening van bepaalde activiteiten toe te staan (Doc 53 2536/001) <http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/53/2536/53K2536001.pdf>

De auteurs stellen voor om, op basis van die wetsvoorstellen, vrouwen in moederschapsrust de mogelijkheid te bieden vrijwilligerswerk te verrichten. De Hoge Raad voor vrijwilligers (HRV) werd gevraagd op 26 juni 2013 deel te nemen aan een hoorzitting om een advies te formuleren voor het Adviescomité voor maatschappelijke emancipatie.

Tijdens deze raadpleging heeft de HRV een tijdelijk advies verstrekt. Een definitief advies moet worden verstrekt.

A. Context

1e element

De arbeidswetgeving is van toepassing op de meeste vrijwilligers zodra er sprake is van een relatie van ondergeschiktheid. Dit betekent dat de wet van 1971, met inbegrip van de bepalingen inzake moederschapsrust, volledig van toepassing is op het vrijwilligerswerk.

2e element

Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de vergoeding die men tijdens de moederschapsrust krijgt (art. 115 van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994) en het verbod om tijdens de moederschapsrust arbeid te verrichten (art. 39 van de wet van 1971 over het arbeidsrecht).

3e element

Voor werknemers bestaat de moederschapsrust uit twee delen: 10 weken verplichte en 5 weken facultatieve rust (4 weken extra bij de geboorte van een meerling). Tijdens de 10 verplichte weken is werken verboden. Die 10 weken moeten van start gaan één week voor de voorziene geboorte van het kind. De 5 facultatieve weken mogen gespreid worden vóór en na de geboorte.

Zelfstandigen krijgen 8 weken moederschapsrust, waarvan 3 verplichte en 5 facultatieve weken rust (een week meer bij de geboorte van een meerling).

B. Standpunten

- De Raad wijst in de eerste plaats op het fundamentele recht op moederschapsrust, zoals bepaald bij de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen gecoördineerd op 14 juli 1994.
- De wetsvoorstellen bevatten zowel vrijwilligerswerk als politieke mandaten, terwijl dit twee zeer verschillende activiteiten zijn.
- Vrijwilligerswerk is een uiting van de vrijheid van vereniging. We herinneren eraan dat het recht van vereniging een fundamenteel recht is dat is ingeschreven in de Grondwet. Zou een vrouw die net bevallen is, dit recht niet mogen genieten zoals alle andere Belgen?

“De Belgen hebben het recht van vereniging; dit recht kan niet aan enige preventieve maatregel worden onderworpen.”

— Artikel 27 van de Grondwet, herhaald in de wet van 24 mei 1921

Wanneer men een vrouw dit recht wil ontzeggen, moet men dit kunnen verantwoorden. Noch bij de wet van 1971, noch bij die van 1994, heeft de wetgever de bedoeling gehad vrouwen te verhinderen een vrijetijdsbesteding uit te oefenen of hun het recht van vereniging te ontzeggen.

- De moederschapsrust voor zelfstandigen duurt slechts 8 weken, terwijl die van werknemers 15 weken duurt. Zo creëert men discriminatie tussen beiden in termen van de mogelijkheid om als vrijwilliger op te treden.
- In het kader van het welzijn van de moeder kan men de betrokkene haar vrijwilligerswerk laten voortzetten of een vrijwillige activiteit laten aanvangen zodat zij haar sociaal leven van voor de zwangerschap kan voortzetten. Bovendien hebben tal van studies aangetoond (en ook de wetgever zit op die lijn) dat vrijwilligerswerk bijdraagt tot de persoonlijke ontwikkeling.
- Vrijwilligerswerk tijdens de moederschapsrust zou een verlies van vervangingsinkomen met zich brengen. Dit zou indirect leiden tot een beperking van het recht van vereniging.
- Vrouwen en moeders toelaten hun activiteiten voort te zetten draagt bij tot het verdelen van de taken bij koppels, en tot een grotere gelijkheid tussen mannen en vrouwen.
- Zwangerschap en bevalling zijn op zich geen ziektes, ook al kunnen ze in bepaalde gevallen gepaard gaan met complicaties. Daarom zou het niet logisch zijn de goedkeuring van een adviserend geneesheer te eisen. Vrijwilligerswerk moet een keuze blijven van het individu.

C. Besluit

In de wet van 2005 wordt vrijwilligerswerk beschouwd als een manier om sociaal contact te bewaren, en als een recht. Vrijwilligerswerk is gebaseerd op de keuzevrijheid van de persoon, die deze activiteit naar believen kan invullen.

Het is niet de bedoeling dat vrouwen in moederschapsrust verplicht zouden worden als vrijwilliger aan de slag te gaan, maar wel dat ze mogelijkheid krijgen om hun vrijwilligerswerk voort te zetten of een vrijwillige activiteit aan te vatten indien zij dit wensen.

Moeders in moederschapsrust behouden het recht om zich te verenigen en vrijwilligerswerk te verrichten. Bovendien hebben zij vaker nood aan sociaal contact.

Een aanpassing van de gecoördineerde wet van 1994 lijkt dan ook noodzakelijk: alle vrouwen die dit wensen, moeten de kans krijgen vrijwilligerswerk te verrichten, ook tijdens hun moederschapsrust.